

Jan Nitecki

OPOWIEŚCI KAPLICZKOWE

Wstęp do *Opowieści kapliczkowych*

Kapliczki przydrożne są to niewielkie budowle o charakterze sakralnym, najczęściej wolnostojące, murowane lub drewniane, wznoszone w celach wotywnych, dziękczynnych lub obrzędowych; są one często dziełami twórców ludowych i cechuje je swobodna, choć tradycyjna, forma projektowa i dekoracyjna. Wiele z nich posiada wnęki, często przeszklone, w których umieszczone są obrazy i figury Matki Bożej, Jezusa Chrystusa i świętych.

Bywają kapliczki czterościenne z wewnętrznym pomieszczeniem, w którym odmawia się modlitwy lub śpiewa pieśni religijne; okolicznościowo kapliczka taka może być nawet obiektem mszalnym i wtedy pełni rolę kaplicy.

Ziemia Radomszczańska, można by rzec, usiana jest kapliczkami. W samym Radomsku jest ponad 50 trwałych (murowanych) kapliczek i figur sakralnych; w powiecie ich liczba sięga kilkuset. Niezależnie od powyższego spotyka się na każdym rozdrożu krzyże drewniane lub metalowe osadzone na murowanych cokołach oraz kapliczki konstrukcji skrzynkowej (z dwuspadowym daszkiem - zwieńczonym krzyżykiem), zawieszane najczęściej na drzewach.

Można by sobie zadać pytanie: skąd ich tak dużo? Odpowiedź wydaje się prosta. Przez nasze tereny prowadziły i prowadzą główne szlaki pielgrzymkowe kraju. Wspominał nawet o tym nasz Noblista Władysław Reymont, opisując swoją pielgrzymkę na Jasną Górę. Jest to teren, na którym istnieje szczególne umiłowanie kultu Maryjnego, wiele kościołów jest pod wezwaniem Matki Bożej; istnieją także sanktuaria Maryjne, z których najważniejszym jest Sanktuarium Matki Bożej Gidelskiej. Bardzo często pod kapliczkami mieszkańcy naszej ziemi żegnają i witają pielgrzymów; na wsiach, gdzie brak jest kościołów lub kaplic mszalnych, kapliczki stanowią, wciąż jeszcze, jedyny ośrodek zewnętrznego życia religijnego. Tutaj prowadzone są modlitwy i pieśni nabożeństw *majowych* i *czerwcowych* oraz *Różańca*.

Taka kapliczka stanowi często jedyne miejsce, gdzie można uciec od zgiełku codzienności na chwilę wyciszenia, modlitwy i refleksji; wystarczy tylko pociągnąć za klamkę lub odsunąć niewielki kamień, którym przypiera się drzwi i wejść do środka. Takie kapliczki spotykałem m.in. w Borkach, Karczowie, Trzebcach, Woli Malowanej, Woli Rożkowej, Kobielach Małych, Silnicy czy Pągowie. Wokół kapliczek integruje się lokalna społeczność, która je remontuje, maluje i dekoruje kwiatami, szarfami oraz sakralną ornamentacją.

Wiele kapliczek wtopionych jest w piękno lokalnego krajobrazu (np. w Kawęczynie, Korytnie, Przedborzu, Maluszyńcu czy w Odrowążu). Muzeum Ludowe w Przedborzu wydało nawet serię widokówek poświęconą kapliczkom drewnianym na tle krajobrazu.

Kiedy śpiewamy: *Nie rzucim ziemi skąd ród*, mamy na uwadze także naszą – radomszczańską ziemię; taką swojską, taką pełną znaków Kościoła, naszą „małą ojczyznę”.

Jak do tej pory brakuje jednolitego opracowania katalogowego kapliczek na naszym terenie; tylko nieliczne z nich ujęte są w Katalogu Zabytków Sztuki naszego powiatu (np. kapliczki w Rzejowicach, Przedborzu, Silniczce, Wojnowicach oraz figury sakralne z Przeręba, Chelma i Wielgomłyn). Pragnę wyrazić nadzieję, że kontynuacja cyklu poświęconego tym obiektom sakralnym w Gazecie Radomszczańskiej będzie przyczynkiem do opracowania takiego katalogu.

Jan Nitecki (luty – 2007)

PS. Wzmiankowany katalog: *Obiekty sakralne Radomska i Powiatu Radomszczańskiego (kościół, kaplice, kapliczki domkowe)*, mojego autorstwa, ukazał się w 2010 roku nakładem Fundacji Inicjatyw Kulturalnych w Radomsku. Trwają starania o wydanie jego drugiej części.

(J.N. styczeń 2020)

Gidle – Przedbórz

Odrowąż

Pukarzów